

Enam-vähem kuuajalise vahega kaks sama teose lavaversiooni — kui tavatu meie ooperiteatris! Kaks noorepoolset lavastajat on tundnud soovi ja leidnud sobivad osatäitjad "Don Pasquale" lavastamiseks, mis selles imelikku on? Tulemused on lausa kontrastsed. "Vanemuine" esitab kammerlaval heas mõttes traditsioonilise lavastuse, mis mõne vinjetikesega lavastaja isikupära esile toob. "Estonias" teeb N. Kuningas oma-moodi ajalugu, lavastades esimese kohvikooperi. Olgu kohe öeldud, et erinev vorm iseenesest pole veel süinkirjutaja ühele või teisele poole kallutajaks ning ta püüab sisse tungida võimalikult objektiivselt.

"Don Pasquale" kui opera buffa teema ja tegelased on hõlpsasti tagasi viidavad commedia dell'arte tüüpidele. Neid kujusid nägid lavastajad erinevalt. T. Noor on püüdnud neile elus hinge puhuda, näidata, mis inimesed nad ikkagi on ja miks käituvad nii, nagu käituvad. Mängulaad on üldiselt realistlik ning vaatatajale seletatakse ilusasti ära, et kui noored ikka heaga paari ei saa, tuleb natuke krutskit teha, kuid vanapoisist naisevõtja jääb igal juhul pika ninaga. Mõistagi pole moraliseerimisega üle pingutatud ning tulemuseks on eelkõige vokaalse rõhuasetusega kerge, meeltlahutav etendus.

N. Kuningas on igasugusest psühholoogilisest motivatsioonist otsustavalt loobunud, talle on tähtis, et publik end kokteililaasi taga mõnusalt tunneks ja lisaks kõrva ning silmaile kõvasti naerda saaks. Tema tegelased on karikatuurid ja sellisena muutumatud ooperi lõpuni (monotoonsuseohi, mis võib etenduste lisanud kummitama hakata). Vaevalt Pasquale (Teo Maiste) toimunust eriti õppust võtab, lööb vaid käega, et mis teha, mäng on läbi. Et tegelaste sisemuses ei leia lavastaja midagi huvitavaid, keskendub ta pingelisele välisele tegevusele. Talveaed on selleks väga kohane paik. Kõigepealt, mis ülesande näitlejatele muidugi tublis-

KES LÄHEB LÕKSU

EHK BURLESK ETTEANTUD TEEMAL

G. Donizetti koomiline ooper "Don Pasquale" "Vanemuise" väikeses majas (lavastaja Taisto Noor, kunstnik Esti Kittus, dirigent Endel Nõgene või Andres Heinapuu) ja "Estonias" talveaias (lavastaja-näitejuht Neeme Kuningas, kunstnikud Liina Keevallik ja Reeli Evart, kontsertmeister Ellen Maiste).

TARTU

TALLINN

ti raskemaks teeb, on nad igal hetkel jälgitavad neljast küljest korraga, pole kaitsvaid kulisse, ees- ja tagalava efekti. Tegevus on hajutatud mööda aeda laiali, kasutusel on ka baar ning taimepuhmastikud (need varjavad armastajaid varitsevaid vandenõulasi). Kui "Vanemuises" on meeleoluloojaks harjumuspäraseid maalitud dekoratsioonid, siis siin on mänguplats kujundatud kergete ja hõlpsasti ümber paigutatavate "mänguasjadega" — postamendid, tualettlauake jms. Kaunid ajalooainelised (baroki-vokokoo segu fantaasiaaksessuaaridega) kostüümid annavad veel omapoolse koomilise aktsendi. Samoti-imitatsioonilise purskkaevu-Amor on krooniks

sellele võluvale tobedusele.

N. Kuningas tundub oma töös olevat lähtunud põhimõttest "Parrem väike vaimukas frivoolsus kui paljunähtud maitsekus". Tõenäoliselt näib lavastaja publiku peal ise ära, kus see tembutamine kümnesse läheb, kus võib-olla pisut üle pakutud on. Tõeliselt vaimukaid leide on palju — kas või Norina aaria (Pirjo Levandi-Kauge silmatorkav koomiline anne) või II vaatuse kvarteti ümber purskkaevu jooksmine (see kestab küll veidi kaua, nii et esialgne elevus lahtuda jõuab). Kui selles lavastuses üldse nõrkusi on, siis ilmnevad need mõnedes aariates. Pasquale hoogne kavatiin, kus T. Maiste utreeritult himuralt vana-

meest mängib (Taisto Noor) on siin samuti üsna naljakas, kuid pigem siiralt perekonnaõnnest unistav ätike, Malatesta romanss (eriti karakterosades juba meelde jääv toestanud Villu Valdmaa rõhutat jällegi kupeldajalikkus. Aare Saare rohkem "õde" imetleva "venna loomust) ja mainitud Norina aaria õnnestub üldtooniga sobitada, Ernesto lahkumislaul II ja Pasquale nutulaul III vaatuse algul teevad nõutuks. Ei tea, kas peaksime tegelastele järsku kaasa tundma hakkama, sest karkeerimine on siin kõige vale jäänud ning stseen tundub dramaturgiliselt tühjana? Kuningas kirjutati mõne kapriisse solisti jaoks aaria ja tänapäeva lavastaja jaoks

KES LÄHEB LÖKSU

EHK BURLESK ETTEANTUD TEEMAL

Donizetti koomiline ooper "Don Pasquale" "Vanemuise" väikeses majas (lavastaja Taisto Noor, kunstnik Esti Kittus, dirigent Endel Nõgene või Andres Heinapuu) ja "Esonia" talveaias (lavastaja-näitejuht Neeme Kuningas, kunstnikud Liina Keevallik ja Reiver, kontsertmeister Ellen Maiste).

Foto: TOOMIAS SUIJA

TARTU

...raskemaks teeb, on nad igal hetkel algitavad neljast küljest korraka, ole kaitsvaid kulisse, ees- ja tagala- efekti. Tegevus on hajutatud tööda aeda laiali, kasutusel on ka ar ning taimepuhmastikud (need arjavad armastajaid varitsevaid andenõulasi). Kui "Vanemuises" meeleoluloojaks harjumuspära- maalitud dekoratsioonid, siis in on mänguplats kujundatud ergete ja hõlpsasti ümber paiguta- vate "mänguasjadega" — posta- lendid, tualettlauake jms. Kaunid alooaimelised (baroki-rokokoo segu antaasiaaksessuaaridega) kostüü- aid annavad veel omapoolse koomi- se aktsendi. Samoti-imitatsioonili- e purskkaevu-Amor on krooniks

sellele võluvale tobedusele.

N. Kuningas tundub oma töös olevat lähtunud põhimõttest "Pa- rem väike vaimukas frivoolsus kui paljunähtud maitsekus". Tõenäoli- selt näib lavastaja publiku peal ise ära, kus see tembutamine kümnesse läheb, kus võib-olla pisut üle paku- tud on. Tõeliselt vaimukaid leide on palju — kas või Norina aaria (Pirjo Levandi-Kauge silmatorkav koo- miline anne) või II vaatuse kvarteti ümber purskkaevu jooksmine (see kestab küll veidi kaua, nii et esialg- ne elevus lahtuda jõuab). Kui selles lavastuses üldse nõrkusi on, siis ilmnevad need mõnedes aariates. Pasquale hoogne kavatiin, kus T. Maiste utreeritult himurat vana-

Foto: VAMBOLA SALUPUU

TALLINN

meest mängib (Taisto Noor on siin samuti üsna naljakas, kuid pigem siiralt perekonnaõnnest unis- tav ätike), Malatesta romanss (end karakterosades juba meeldejäädvalt tõestanud Villu Valdmaa rõhutab jällegi kupeldajalikk. Aare Saal rohkem "õde" imetleva "venna" loomust) ja mainitud Norina aaria õnnestub üldtooniga sobitada, ent Ernesto lahkumislaul II ja Pasquale nutulaul III vaatuse algul teevad nõutuks. Ei tea, kas peaksime tege- lastele järsku kaasa tundma hakka- ma, sest karkeerimine on siin kõr- vale jäänud ning stseen tundub dramaturgiliselt tühjana? Kunagi kirjutati mõne kapriisse solisti jaoks aaria ja tänapäeva lavastaja olgu

hea mees ning ärgu lasku publikul igavledda. Siin on lauljal võimalus vokaalse plaaniga rabada. Alles konservatooriumis õppiva Toomas Toherti Ernestole, kes tüübina on "viis pluss" (kui hästi sobib rohelie- ne parukas!) ja ebatenorlikult hea koomikatunnetusega, tuleb siin kogemuste vähesuse arvele kirjutatav miinuspunkt.

Aga mille ees võib silma kinni pigistada üliõpilase puhul, seda ei andestata kogunud lauljale. "Vane- muise" solistidest keegi halvast mõt- tes ei üllatagi. Eve Randkivi, kel- lele märksa rohkem sobib Norina tujukas-koketeeriv pool, on "Vane- muises" ka tõsisemas ja lüürilises palju edasi arenenud. Vaid Eugen Antoni Ernesto jääb selles lavastu- ses natuke kontsertlikuks kujuks. Tõeliselt läheb Malatestana lahti A. Saal, kellele osa annab selleks pari- mad võimalused. Ilmekad on nii lüürilises laadis väljapeetud ro- manss (I v.) kui ka duetid Norina ja Pasqualega. Ansamblid on vane- muislastel parema vokaalse kvali- teediga, ent eriti II vaatuse tertsett ja kvartett mõjuvad talveaias palju efektsemalt, sest hääled ei sula nii- võrd kokku ja väikese distantsi tõttu on täielikult kuulda, kuidas üks või teine tegelane karaktersest "oma joru" ajab. Koor esineb "Vanemui- se" lavastuses üllatavalt kenasti ja reipalt, aga selle puudumine tal- veaias ei kahjusta tervikult mingilgi moel. Nagu seegi, et ooper mängi- takse maha klaveri saatel (E. Maiste — daam nagu orkester). Kahjuks on avamäng "Vanemuise" lavastu- se valupunkt ning ühelgi kuulnud etendusel pole see kuigi puhtalt ja buffolikult välja tulnud. Eriti andis tunda mõne mängija puudumine ajal, mil "Kuu-Pierrot" trupp vii- bis Karlsruhees koos E. Nõgesega.

Kellele ei meeldi Tartus pakutatav "Don Pasquale", võiks sõita Tallin- na — ja vastupidi. Kui ikka ei meel- di, lavastagu oma variant (näiteks Iru vanadekodus?). Või vaadaku midagi muud. Või istugu kodus. Või abiollugu, enne kui on hilja.

LIIS KOLLE